

Szabó Veronika

Emlékeim az alsó tagozatból

Nagyon vártam annak idején, hogy elérkezzen az iskolába menetelem első napja. Aki iskolás, az már nagynak számít. Szerettem volna úgy írni, számolni, rajzolni, mint a nővéreim, az olvasás viszont már jó szinten ment nekem. A gyerekek az iskola udvarán sorakoztak, a tanárok, tanítók velük szemben, a szülők valamivel távolabb. Én anyám mögé bújva, a szoknyájába kapaszkodva szemléltem a történéseket. Pillanatokon belül úgy döntöttem, hogy mégsem akarok iskolába járni. Anyu megkísérelte, hogy az osztályomhoz vezet, de én megfeszített lábakkal álltam, mint egy csökönyös számár.

– Gyere menjünk oda! Ott van Ágika is! Menj, fogd meg a kezét! – próbált meggyőzni.

– Nem akarom! – válaszoltam.

Az igazgató bácsi észrevette a jelenetünket, s hozzánk igyekezett.

– Ó, mától te már iskolás vagy! Gyere velem! Ott van a többi gyerek, állj be közéjük a sorba! Majd meglátod, milyen jó lesz itt! Nézd csak! Ő lesz a tanító nénid! Nagyon szépen tud mesét mondani, minden nap mesélni fog nektek! – mondta, talán nem is gondolva arra, hogy mennyire könnyű engem egy mesés ígérettel elcsábítani.

A könyveim, irkáim már be voltak fedve vinyettával ellátott kékpapírral, rajtuk a nevemmel. Volt ceruzám, tintám, mártogatós tollam, itatós papírom, valamint pálcikák, korongok sokasága. Anyu hátamra tette az eszközeimmel telepakolt táskát, s másnapról útnak eresztett. A két nővérem a kettős iskolába járt a Puskin utcára, én meg az úgynevezett „görögbe”. Több iskolaépület volt, több helyen, de mindegyik a Nyírteleki 2-es számú általános iskolához tartozott. Egyedül mentem. Nem kellett félni, hogy eltévedek, hiszen jól ismertem azt az utat. Az olajpadlós, vaskályhás osztályteremben négyszemélyes, széles, tintatartós padokban ültünk. Szorgalmasan és játékosan sajátítottuk el a betűk és a számok írását. Az egyest például egy ferde és egyenes vonal ábrázolásával tanultuk, miközben egyszerre, hangosan ismételtük, hogy „Ferdén fel, egyenesen le!” A kettős számot egy görbebotból és egy hullámos vonalból hoztuk össze. „Görbebot, hullámvonal.” – mondogattuk alkotás közben. Eleinte ceruzával írtunk, majd később kezünkbe vehettük a mártogatós tollat is, mellyel nem egyszer sikerült az irkánkon tintafoltot ejtenünk. A pacát itatóspapírral felitattuk, de a folt nem tűnt el soha.

Az első olvasókönyvem hibás volt, gyárilag hiányoztak belőle lapok. A tanító néni – hogy tudjak haladni a többiekkel – az övét adta ide, s rendelt nekem egy másik példányt. Otthon befedtük, én meg a ráragasztott címkére írtam óriási betűkkel, amikor már tudtam írni, hogy Balog Bálné. (Nem Pálné.) Azt hittem, úgy hívják, de tévedtem. Az osztálytársakkal tanakodtunk, hogy mi lehet a neve. B. Laci azt mondta, hogy Balogh Mariska néni. A vezetéknevét jól tudtuk. A keresztnévét soha. Csak a bizonyítványomból tudtam meg a teljes férjes nevét.

A kicserélt könyv megérkezett, viszont addigra a kölcsön kapottat kicsit elnyűttem, még valami folt is került rá, így az maradt nálam.

Padtársam és utcai szomszédom G. Józsi folyton gonoszkodott velem. Útban hazafelé minden egyes nap elém állt, s megkérdezte:

– Mért szemtelenkedtél te velem tegnap?

Sohasem szemtelenkedtem. Úgy állt, mint egy felfuvalkodott kiskakas. Volt úgy, hogy meg is vert. Félttem tőle, pedig csak pár hónappal volt idősebb, s pár centivel volt alacsonyabb nálam. Jó tanulóként sorban szereztem be minden tantárgyból a piros pontokat. Egyedül az írás volt kivétel. Nem tudtam nagyon szépen írni, csak később váltak gyönggyé a betűim. Sokat használtam a radírgumit. Otthon néha kenyérbéllel is radíroztam, persze az ronda foltot hagyott maga után. Anyu meglátta a rengeteg radírozást. Veszekedett. Mérgében elverte a

kezemet. Az ilyenfajta fegyelmezés akkoriban még szinte minden családban természetes volt, s az iskolában is sokszor alkalmaztak fizikai fenyítést. Anyu a szülői értekezleten mindig jókat hallott rólam, olyankor örült, s a bizonyítvány osztáskor büszke volt az egyetlen négyest tartalmazó jeles eredményemre.

A tanító néni néhány nebulónak külön feladatot is adott, ami nem volt azonos a hetes feladataival. Rám a füzetfelelősséget bízta. Azt kellett ellenőriznem, hogy mindenkinek ott van-e füzete. Volt virágfelelős és tisztaságfelelős is. A tisztasági csomagnak törölközőt, szappant, poharat, szalvétát és zsebkendőt kellett tartalmaznia. Kezünket a tanteremben egy állványon tárolt lavórban moshattuk meg. A tízórainkat otthonról vittük, legtöbbször újságpapírba csomagolva, egészen addig, amíg a szalvétát kötelezővé nem tették. Nekem rojtos szélű, textilszalvétám volt. Kockás mintával.

Második osztályos koromban kaptam az első egyest, mert elfelejtettem magammal vinni a torna felszerelésemet. A jegy természetesen az ellenőrző könyvembe is bekerült. Félttem a szülői szigortól, főleg az apámétól. Nem mertem elmondani, s mivel így az ellenőrzőt sem írtam alá, a tanítónő mérges volt rám.

- Most menj haza, és írasd alá anyukáddal! – parancsolta, tudván, hogy anyám háztartásbeliként minden valószínűség szerint otthon tartózkodik.

Elindultam a nagymamáék udvarán és kertjén keresztül. Sietnem kellett, nem mentem be hozzájuk. Gyönyörű, érett szilvák leleselkedtek le rám a fáról, de hiába kívántatták magukat, egy falatot sem bírtam volna lenyelni. Előre elképzeltem magamban a veszekedést és az esetleges verést, amit kapni fogok. Rettenetesen szorongtam. Megálltam. Ott ácsorogtam egy darabig a kisúton, majd eszembe jutott, hogy visszamegyek az iskolába.

- Aláíratad? Mit szoltak otthon? – fordult felém kárörvendőn az oktatóm.
- Nem írtam alá, mert anyukám elment a haját csináltatni, még reggel mondta, hogy oda készül és még nem ért haza.

Badacsonyiné megsejthette, hogy hazudok. Elvette tőlem az ellenőrző könyvet, s átnyújtotta az egyik kislánynak.

- A tanítás végén Nusi haza fog téged kísérni, s majd ő fogja anyukáddal aláíratni! Tessék Nusi! – mondta nagy élvezettel, jócskán megalázva engem és kellemetlen helyzetbe hozva a másik gyereket.

Csendben elindultunk. Nusi egy kis szőke, vállig érő hajú, tündéri gyermek volt. Már félúton jártunk, s én megkíséreltem visszakérni tőle az ellenőrző könyvet. Először nem akarta adni, hiszen teljesítenie kellett a fontos megbízatást. Aztán határozottan rászóltam, ha nem adja, erővel elveszem. Még ma is látom magam előtt azt a törekeny, megszeppent kislányt, aki szót akart fogadni a tanítónak, de nekem sem akart rosszat. Visszaadta. Megegyeztünk, hogy másnap azt mondjuk az iskolában, hogy eljött velem hazáig. Sajnáltam őt, de magamat is. Az elégtelen osztályzatomat végül bevallottam otthon, más választásom nem volt. Nagy kő esett le a szívemről, mert anyám reakciója minden várakozásomat felülmúlta.

- Csak ennyi a baj? – kérdezte. Ilyen előfordul, majd kapsz jobb jegyet is, de máskor mindig vidd magaddal a torna felszerelést!

Nagyon örültem, hogy így megúsztam.

Másnap bementem az iskolába, s megmutattam az aláírt ellenőrzőmet, s kérdés nélkül mondtam el, hogy mit mondott anyu. A tanítónő arca csalódottságot tükrözött, de az is lehet, hogy kicsit magába szállt. Aztán több egyest nem adott nekem. Nem is volt rá oka, hiszen jól tanultam. Év végén rajzból és írásból lett négyesem, a többi ötös. Anyu ekkor is boldogan dicsekedett velem a rokonoknak és a szomszédoknak.

Nusikával jó barátnők lettünk. A következő évben sajnos már nem lehetett az osztálytársam, mert a szüleivel a városba költöztek. Jó lenne tudni, mi van vele...

Az ezt követő évfolyamban egy jólelkű, fiatal, falubeli tanító bácsit kaptunk. Tarsoly Mihálynak hívták. Egytől-egyig mindenki suk-sükölve beszélt. Gyerekek, szülők, nagyszülők, mindenki a faluban. Tanítónk szerette volna, ha a tanítványai helyesen mondanák ki a szavakat, szépen beszélnék a magyar nyelvet, s nem mondanánk többé pl. a bánca, ronca, tarcsa, meglássa, vót, bót, osztán, nyóc, tülle, rulla, üköt, lú, hetfű, ugi és az ezekhez hasonló szavakat.

- Na, gyerekek! Aki mától kezdve szépen beszél magyarul, annak két hét múlva fizetek egy ötven filléres fagyit! – ígérte.

A legtöbben hajlandóságot mutattunk a szép beszédre, de voltak köztünk olyanok is, akikbe annyira belerögződtek a korábbiak, hogy lehetett akármilyen finom az a fagy, képtelenek voltak változtatni a beszédükön.

Én legtöbbször könnyen sajátítottam el az új dolgokat, a jó kis csemegéért meg pláne, hogy megérte. Hazamentem. Otthon sorban javítottam ki a testvéreimet és a szüleimet.

- Úgy kell mondani, hogy volt, nem úgy, hogy vót! Meg róla, nem rulla! – biztattam őket, de sikert sehogyan sem tudtam elérni. Haragot annál inkább.
- Ó, nézd mán, hogy affektál! – reagáltak, s máris csúfolódni kezdtek.

Szüleim sem bírták elviselni, hogy leszólítom őket. Kiabáltak rám. Engem – bár a csúfolódásnak semmiképpen sem tudtam örülni, de megszoktam már – különösebben nem érdekelt a véleményük. Attól a naptól kezdve csakis szépen voltam hajlandó magyarul beszélni. Végül azt vettem észre, hogy helyes beszédemet, ha nem is teljes mértékben, de lassacskán átvették tőlem a többiek is.

Kint voltunk szünetben az udvaron. Hamar meghallottuk a fagyaltos bácsi triciklijének jellegzetes csengőjét, s várakozó tekintettel néztünk a tanítónkra.

- Gyertek velem és álljatok sorba! – mondta, s néhány percen belül mindegyikünk kezében ott díszlegett egy-egy csokoládé, vagy vanília fagy, kinek-kinek választása szerint.

Tanítónk a nehezebben tanulóknak megelőlegezte...

Tízéves korom táján kezdett el foglalkoztatni, hogy mi szeretnék lenni. Valószínűleg az készített erre, hogy negyedik osztályban fogalmazást kellett írunk róla.

Szerettem az addigi tanítóimat, bár néha egy-két kritika megfogalmazódott a gondolataimban a 2. és 4.b. osztályban. Előbbivel kapcsolatban a már említett ellenőrzős probléma miatt volt bennem negatív érzés, utóbbival pedig azért, mert észrevettem, hogy a nevelőnk mennyire befolyásolható. Más bajom nem volt velük. Kovácsné kedves volt, jól is tanított, soha nem sértett, nem alázott meg egyetlen tanulót sem, sőt talán túlzottan toleráns és érzékeny volt velünk szemben. Azonban volt egy lány az osztályunkban, aki mindig bögött, ha nem ötös osztályzatot kapott. Addig abba sem hagyta, amíg a tanítónk át nem javította neki, hiába gyengébben teljesített. Nos, ez az átjavítás nem tetszett nekem. Kivételezésnek tekintettem, illetve rossz szemmel néztem, hogy hagyja magát befolyásolni. Más gyerek nem nyafogott.

Egyszer eljött az a nap, amikor meg kellett írunk a „Mi szeretnék lenni?” című dolgozatot.

Nekem egyébként igen tetszett a tanítói pálya, ezért alaposan megindokolva írtam meg, hogy az szeretnék lenni. Olyan hatásosan fogalmaztam meg kicsi lányként, hogy mennyire jó lehet a tanítás, a tudás átadása, az igazságosság, a jóra nevelés, a kivételezés kerülése, hogy a tanító néni sírva fakadt, annyira megghatódott. Írásomat hangosan olvasta fel és nagyon megdicsért.

Rengeteg élményt tudnék még felsorolni. Kedveseket, szépeket, egy-két kellemetlent is. Mindenesetre elmondhatom, hogy az iskolában eltöltött esztendő mély hatással voltak életem további folyamatára. Ma már mindegyik történet egy-egy szívemben őrzött felejthetetlen emlék...